

UKRAIŃSKIE REWOLUCJE ICH WPŁYW NA KSZTAŁTOWANIE POLITYKI MIĘDZYNARODOWEJ PAŃSTWA DAWNIEJ I WSPÓŁCZEŚNIE.

Celem artykułu jest przedstawienie ukraińskiej myśli politycznej, której rozwój był określany przez wydarzenia poza zewnętrzne. Wszystko to co wpłynęło na kształt polityki państwa od momentów jego tworzenia aż po dzień dzisiejszy ściśle związany jest ze światowymi zmianami doktrynalnymi, które wzajemnie się determinują.

Wyniki badań. Prowadzenie polityki zagranicznej jest jednym z najważniejszych atrybutów suwerenności państwa. Od wieków rządzący zajmowali się powiększaniem terytorium swojego państwa, wchodząc tym samym w relacje z innymi podmiotami międzynarodowymi. Ów proces kształtował relacje wewnętrzne oraz zewnętrzne każdego z podmiotów. Ich podstawą są poglądy polityczne, programy i manifesty głównych uczestników życia politycznego tworzące zbiór idei określanych doktryną polityczną. Ukraińska myśl polityczna ponownie poddawana analizie, ukazuje bogactwo wielu często sprzecznych ze sobą poglądów, najważniejszych osób w państwie. To ich analiza ukazuje, stan państwa, jego znaczenie na arenie międzynarodowej. Nie bez znaczenie na ten stan wpływa również położenie geograficzne Ukrainy, jako państwa tranzytowego [1]. Determinuje ono wiele czynników kształtujących postawy obywateli i elit. Pojęcie państwa środka odznacza się również w aspekcie militarnym, kształtującym zależności międzynarodowe [2].

Ze względu na objętość tekstu, ograniczę się tylko do wyróżnienia głównych zagadnień poruszanych przez najważniejszych aktorów życia politycznego z okresu lat 1917/1918 ukazując jej

związki z kolejnymi wydarzeniami szerzej znanymi jako okres pomarańczowej rewolucji (2004) oraz rewolucji godności (2013). Ukraińskie niedokończone rewolucje, ukazują wciąż rodzącą się tożsamość polityczną również w obszarze polityki międzynarodowej stanowiącej o tożsamości państwa. Głównym pytaniem badawczym jest zagadnienie czy „rewolucja” jest nieodłącznie konieczna by ustanawiać na Ukrainie suwerenną politykę państwa? Czy Ukraina posiada tożsamą doktrynę polityczną, realizowaną w zgodzie z społecznymi oczekiwaniami? Czy też nadal w środku Europy dokonują się narodziny bytu którego powstanie jest związane z walką ukraińskiego społeczeństwa wobec zagrożenia zewnętrznego i wewnętrznego?

Rewolucja jest zjawiskiem w którym następuje proces zmian, zrywania ze stanem, którego dalsze trwanie zagraża społecznemu rozwojowi. Funkcjonowanie w obrębie reguł nieakceptowanych przez większość może prowadzić do gwałtownych spektakularnych przekształceń, wpływających na przeobrażenia starej struktury w nową. Owo narodzenie winno obejmować wszystkie płaszczyzny życia jednostki i państwa, bez ich radykalnego przekształcenia ustanawiającego nowy ład, nie możemy mówić o zakończeniu rewolucji [3, s. 539].

W roku 1918 Ukraina po raz pierwszy pojawiła się na międzynarodowej arenie politycznej jako Ukraińska Republika Ludowa [4]. Zarówno na przełomie lat 1917/1918 jak i współcześnie podstawą założeń programowych polityki międzynarodowej było dążenie do umocnienia samodzielności w odniesieniu do silniejszych sąsiadów. Ponadto nieustannie szukano odpowiedzi na pytanie w którym kierunku zmierza Ukraina: wschodnim czy zachodnim. Ich określenie miało wyznaczyć linię międzynarodowych sojuszy, gwarantujących stabilność rozwoju państwa. Należy pamiętać, że terytorium Ukrainy było centralnym miejscem działań zbrojnych I Wojny Światowej na tle której powstały kolejne byty państwowe, chociażby w postaci Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej o diametralnie odmiennej doktrynie państwowej [5, s. 140-141; 143-

147]. Wewnętrzna niestabilność wynikająca z funkcjonowania kilku ośrodków politycznych nie była odbierana przez państwa ościennie z wyrozumiałością. W poszukiwaniu oparcia u innych podmiotów międzynarodowych politycy kierowali się ku dwóm rozbieżnym sojuszom, co w konsekwencji wpłynęło na wytworzenie się istotnej linii podziałów, oraz upadek państwa ukraińskiego [6]. Dylematy potęgowało również zagadnienie tożsamości narodowej, zwłaszcza w kwestii bycia tzw „prawdziwym Ukraińcem”. Jedną z ważniejszych postaci ukraińskiej myśli państwowej był profesor Mychajło Hruszewski, którego propozycje stanowią fundament myśli politycznej Ukrainy [7, s. 36]. Szkoła narodnicka (takie przybrała określenie, ideologia Hruszewskiego) udowadniała potrzebę łączności nowej elity z chłopstwem, zakładając że są oni w swych dążeniach jednomyślni. W imię owej jedności nowe państwo we wszystkich wymiarach miało prowadzić dialog z narodem, co w obszarze polityki zagranicznej kierowało Ukrainę ku ściślejszej współpracy z narodami prawosławnymi w duchu równowagi i braterstwa. Intelktualiści starali się przekonać resztę społeczeństwa, że są oni członkami oddzielnej narodowości, a przez to zasługują na kulturową i polityczną autonomię, a także na całkowitą niezależność państwową. Dążenie do zinstytucjonalizowania i nadania politycznego charakteru narodowi, z uwzględnieniem jego ekonomicznych i socjalnych postulatów, stworzyło zbiór programów, które wskazywały drogi rewolucji w latach 1917 – 1920, aż po rok 1922, gdy powstał Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, w skład którego została wcielona Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka [8]. Obok profesora Mychajła Hruszewskiego współtwórcami międzynarodowej myśli politycznej byli członkowie trzech znaczących partii politycznych kreujących losy rewolucji narodowo – państwowej: Ukraińska Partia Socjalistów Rewolucjonistów – eserzy, Ukraińska Socjaldemokratyczna Robotnicza Partia – esdecy i Ukraińska Partia Socjalistów Federalistów [9]. Ubogość rozważań doktrynalnych względem polityki zagranicznej była

pokłosiem ogólnych warunków międzynarodowych w jakich znalazła się Europa i Rosja. Zważywszy na fakt, że Ukraińcy w odróżnieniu od sąsiednich narodów słowiańskich, m.in. Polaków, zmuszeni byli borykać się z podstawowym problemem określenia wspólnotowych dążeń wewnątrznarodowych [10].

Dzisiaj już nikt nie podważa państwowości ukraińskiej. Jej byt utrwalił się na mapie Europy. Nadal jednak pozostaje otwartym pytanie jakie zajmuje ona miejsce i czy jest stabilnym partnerem? Czy ukraińska doktryna polityczna po roku 1991 jest obciążona błędami przeszłości? Czy ciągle bycie pomiędzy jest kością ukraińskiej państwowości? W mojej opinii wciąż istnieją tam dwa nurty, podobne do tych zaprezentowanych przed stu laty, zależne od gotowości ukraińskich elit oraz ich odbioru międzynarodowej rzeczywistości.

Prezydentura Leonida Kuczmy (1994- 2005) oparta była o koncepcję „wielowektorowości”, a brak wyraźnych długoterminowych celów oraz wiążących decyzji pokazuje, że była ona nastawiona na zdobycie argumentów do negocjacji z Rosją z którą ukraińska gospodarka oraz więzi społeczne były silnie powiązane [11]. Pozycja północnego sąsiada nadal determinowała zachowanie ukraińskich elit, balansowanie pomiędzy wpłynęło na kreację politycznej rzeczywistości u społeczeństwa, obecnie zaskoczonych trwającymi wydarzeniami. Drugą koncepcją była myśl zrodzona po Pomarańczowej Rewolucji w roku 2004. Strategicznym celem władz w Kijowie stało się odrzucenie doktryny wielowektorowości [12]. Poszukując odpowiedzi w którym kierunku zmierzamy stanowiąc państwowość ukraińską w nurcie prozachodnim czy prowschodnim, zwrócono na konieczność partnerstwa z Unią Europejską. Doktryna ta realizowana przez krótki okres prezydentury Wiktora Juszczenki (2005 – 2010), idee integracji z UE i Sojuszem Atlantyckim zaowocowała programem Partnerstwa Wschodniego. Niezależnie od intensywności działań, w przestrzeni międzynarodowej zaczęło zakorzeniać się przeświadczenie, że Ukraina kroczy ku zrzuceniu

postsowieckiej lokalizacji, mimo niestabilnym działaniom podejmowanym przez prezydenta Wiktora Janukowycza (2010 – 2014). Efektem czego był wybuch społecznego oporu znany jako „Rewolucja godności”, która ukazała chęć narodu do współpracy z zachodem, określała poparcie dla integracji z Unią Europejską oraz odcinała silne więzi protektoratu Moskwy [13]. Obecnie Ukraina pozostaje w stanie wojny z Federacją Rosyjską broniąc swojego terytorium przed utratą wschodnich obszarów [14]. Kategoryczne wskazanie kierunku zachodniego zakończyło się dla Ukraińców niestabilnością polityczną, gospodarczą i społeczną. Utrata Krymu na rzecz Rosji, wewnętrzne rozbieżności wprowadziły kraj na drogę długoletniej destrukcji. Z politycznego punktu Ukraina jako państwo stanowi wielkie wyzwanie dla Unii Europejskiej. Zasięg terytorialny sprawia, że jest drugim największym państwem w Europie. Geograficzne położenie między Rosją a Unią Europejską, ukazuje jej potencjał jako państwa tranzytowego, społeczny oraz geograficzny.

Reasumując, doktryna polityczna Ukrainy z powodów geograficznych, kulturowych i historycznych pozostaje pod silnym wpływem Rosji. Koncepcja ta, mocno zakorzeniona już w okresie pierwszej nowożytnej republiki, jest kością ukraińskiej tożsamości politycznej. W konsekwencji oznacza to, że republika pozostaje nadal pomiędzy, a jej polityka międzynarodowa to pokłosie sytuacji ekonomicznej kraju i postawy elit. Świadczy o tym chociażby fakt o wciąż odmiennej postawie prezentowanej przez ukraiński naród i oligarchów, nadal realizujących partykularne interesy klanowe a nie państwowe.

Poszukując odpowiedzi na pytanie, o znaczenie rewolucji dla kształtowania narodu i państwa ukraińskiego, trudno nie zgodzić się z poglądem, iż to w wyniku jej działań następują przełomowe zmiany, dostrzegane po latach [15]. Każda z nich przyniosła pewne zmiany, w wyniku których następowały nieodwracalne procesy warunkujące przekształcenia wewnętrzny systemowe. Ukraina jest państwem powstającym, zarówno na płaszczyźnie ideologicznej

jak i społecznej. Wciąż poszukuje odpowiedzi na pytanie Kim są Ukraińcy i czego pragną, a ideały stanowiące iskrę obu znanych nam rewolucji nadal nie zostały zrealizowane [16]. Stawiając opór zagrożeniu zewnętrznemu, trwa walka nie tylko o niepodległość ale i o miejsce w międzynarodowej przestrzeni [17]

Bibliografia:

1. P. Schwarz, Walka o władzę na Ukrainie a strategia hegemonii Ameryki, <http://www.wsws.org/pl/articles/2004%20/12/28/ukr1-d28.html>, [dostęp: 20.11.2014].
2. Kreml zaczyna rozumieć, że Ukraina wypada spod strefy wpływów Rosji, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,17184952,Ekspert_Kreml_zaczyna_rozumiec_ze_Ukraina_wypada.html, [dostęp: 27.12.2014].
3. P. Sztompka, Socjologia, Kraków 2003.
4. Д.В., Веденєєв, Дипломатична служба української держави 1917-1923 роки, Київ 2007.
5. J. Hrycak, Historia Ukrainy 1772-1999, Lublin 2000.
6. P. Chrystiuk, Zamitky i materialy do istorji ukrajinskoj rewolucji 1917-1920, T. 1, Widen 1921, s. 124 -126; P. P. Żurawski vel Grajewski, Sprawa ukraińska na konferencji pokojowej w Paryżu w roku 1919, Warszawa 1995, s. 82-86.
7. M. Hruszewski, Zwyczajna schema „russoj istorii” ta sprawa racjonalnoho układu istorji schidnoho słowjanstwa, [w:] Sbornik statej po slawianowiedieniju, T. 1, Sanki Petersburg. Za. T. Stryjek, Ukraińska idea narodowa okresu międzywojennego, Wrocław 2000.
8. О. Субтельний, Україна Історія, Київ 1993.
9. М. Порош, Про автономію України, Київ 1913, s. 192; Prohrama Ukrainskoї Partii Socialistiw Federalistów, Kyiv 1917, Cyt., za. M. Makarenko, Nacionalne Pytannia u teorii politycznych partji Ukrainy periodu Centralnoi Rady, [w:] O. P. Rejent, (red.), Problemy istorii Ukrainy XIX poczatku XX st., Ukraińska Akademia Nauk, Kyiv 2004, s. 67.
10. N. A. Szyp, Inteligencja na Ukrainie w XIX st., Historyczno socjologiczno oczek, Kyiv 1991.

11. O. Suszko, Integracja europejska Ukrainy i odpowiedź Rosji, [w:] W. Konończuk (red.), Ukraina Jak żyć z Rosją? Rosja Jak żyć z Ukrainą?, Warszawa 2006, <http://www.batory.org.pl/doc/ukraina-rosja.pdf>, 23.09.2010, s. 39-40; M. Riabczuk, Retoryka i polityka; paradoksy ukraińskiej „wielowektorowości”, Polski Przegląd Dyplomatyczny, T. 4, nr 2, Warszawa 2004, s. 56.
12. A. Górka, Ukraina wybiera Unię Europejską, www.osw.waw.pl/pub/koment/2005/02/050203.htm, [dostęp: 5.03.2015].
13. R. Potocki, M. Domagała, D. Miłoszowska, Czas EuroMajdanu, Warszawa 2015.
14. J. Felsztynski, M. Stanczew, Trzecia wojna światowa? Bitwa o Ukrainę, Poznań 2015.
15. T. Stryjek, Ukraina przed końcem historii. Szkice o polityce państwa wobec pamięci, Warszawa 2014.
16. Y. Yakymenko (red.), Ukraine 2014-2015: Overcoming Challenges, assessments, Kyiv 2015.
17. A. Zapałowski, Dezintegracja Ukrainy jest faktem, <http://zygumntbialas.neon24.pl/post/114808,dr-a-zapalowski-dezintegracja-ukrainy-jest-faktem>, [dostęp: 25.02.2015].

Бучин Микола
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»
 buchyn@ukr.net

УНІФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Події, які відбуваються останні два роки в Україні (Євромайдан, Революція гідності та російсько-український конфлікт як їхній наслідок) є чітким сигналом для європейської та світової спільноти щодо геополітичного та цивілізаційного вибору нашої держави. Вони засвідчили не-